

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
XƏZƏR UNİVERSİTETİ**

**TƏBİƏT ELMLƏRİ VƏ MÜHƏNDİSLİK FAKÜLTƏSİ
HƏYAT ELMLƏRİ DEPARTAMENTİ**

Heyvanların mamalıq və ginekologiyası 1

SİLLABUS

Tədris ili
2024/2025-cü tədris ilinin payız semestri

Müəllim: Abbasov Ramin

Razılaşdırılmışdır

Təsdiq edirəm

Departament müdiri:

b.ü.f.d. C.M.Eldarova

S İ L L A B U S

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	VET 473 Heyvanların mamalıq və ginekologiyası 1 4 AKTS
	Departament	Həyat Elmləri
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2024/2025-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim	Abbasov Ramin
	E-mail	abbasli_ramin@inbox.ru
	Telefon	(+994 77) 299 22 12
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Bakıxanov qəsəbəsi, Elşən Mehdiyev 478. Otaq 305 (online 6-ci günlər saat 17:00, offline 6-cı günlər 08:30)
	Məsləhət saati	Tələbələrle razılaşmadan sonra vaxt təyin ediləcək
Prerekvizitlər		
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü	Məcburi	
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	<p>Əsas dərslilər:</p> <ol style="list-style-type: none"> Nəsiyov F.N., Verdiyeva L.E. – Baytarlıq mamalıqı. Bakı, Elm və təhsil nəşriyyatı, 2023 Abbasov S., Mehdiyev M. və digərləri - Heyvandarlıq (dərslilik). Gəncə, 2011 Dr. Dietrich Drs. Katharina Traulsen, Marion Tischer - Geburtsüberwachung und Geburtshilfe beim Rind, HYPERLINK "http://www.vet-consult.de" www.vet-consult.de Durst L., Vittman M. - Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yemləndirilməsi (dərslilik). Bakı, 2005 Landmann, Landwirtschaftskammer Niedersachsen - Leitfaden. Echem, 2011 Hümbətov H., Hüseyinov A. – Yem otları (dərs vəsaiti). Bakı – 2013 Niedersächsisches Ministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz - Leitfaden für eine optimierte Kälberaufzucht. Hannover Prof. Dr.Dr. h.c. Gerhard L., Prof. Dr. Dr. h.c. Ellendorf F., Prof. Dr. Lengerken J.- Heyvanların yetişdirilməsi (dərslilik), Stuttgart, Almaniya Eugen Ulmer MMC, 2006 Əhmədov Ə.Q., İsgəndərov T.B. - Baytarlıq mamalıqı, ginekologiyası, kənd təsərrüfatı heyvanlarının süni mayalandırılması və rüşeymin transplantasiyası (köçürülməsi).Gəncə, 2010, ADAU-nun nəşriyyatı .Nəsiyov F.N.,Əhmədov Ə.Q, Verdiyeva L.E. - Kənd təsərrüfatı heyvanlarında süni mayalanmanın texnologiyası və təşkili. Bakı, Elm və təhsil nəşriyyatı, 2014 <p>Əlavə ədəbiyyat</p> <ol style="list-style-type: none"> Криштофорова, Б. В. Провизорные органы и жизнеспособность новорожденных животных : монография / Б. В. Криштофорова, Н. В. Саенко. — Санкт-Петербург : Лань, 2018. - ISBN 978-5-8114-2816-8. Текст : электронный // Лань : электронно библиотечная система. — URL: https://e.lanbook.com/book/103075 (дата обращения: 26.06.2020). — Режим доступа: для авториз. пользователей. Авдеенко, В. С. Ветеринарная андрология : учебное пособие / В. С. Авдеенко, С. В. Федотов. — Санкт-Петербург : Лань, 2019.— ISBN 978-5-8114-3500-5. — Текст : электронный // Лань : электронно-библиотечная система. — URL: https://e.lanbook.com/book/115500 (дата обращения: 26.06.2020). — Режим доступа: для авториз. пользователей. Полянцев Н.И. - Ветеринарное акушерство, гинекология и биотехника размножения : учебник / Н. И. Полянцев. — Санкт-Петербург : Лань, 2015. — ISBN 978-5-8114-1658-5. — Текст : электронный // Лань : электронно-библиотечная система. 	

	<p>https://e.lanbook.com/book/60049 (дата обращения: 26.06.2020). — Режим доступа: для авториз. пользователей.</p> <p>4. Акушерство, гинекология и биотехника репродукции животных : учебник / А. П. Студенцов, В. С. Шипилов, В. Я. Никитин [и др.] ; под редакцией Г. П. Дюльгера. — 10-е изд., стер. — Санкт-Петербург : Лань, 2020. — ISBN 978-5-8114-4947-7. — Текст : электронный // Лань : электронно-библиотечная система. — URL: https://e.lanbook.com/book/129090 (дата обращения: 26.06.2020). — Режим доступа: для авториз. пользователей.</p> <p>5. Дюльгер, Г. П. Физиология и биотехника размножения животных. Курс лекций : учебное пособие / Г. П. Дюльгер. — Санкт-Петербург : Лань, 2018. — ISBN 978- 5- 8114-2989-9. — URL: https://e.lanbook.com/book/107292 (дата обращения: 26.06.2020). — Режим доступа: для авториз. пользователей ЭБС «Лань». — Текст: электронный.</p> <p>Online vasaitlar:</p> <p>-https://books.google.az/books?id=Hb1BXjgb0McC&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false</p> <p>- Anatomy and Physiology for Veterinary Technicians and Nurses, A Clinical Approach</p> <p>- Anatomy of the Dog, Klaus-Dieter Budras, Patrick H. McCarthy, Wolfgang Fricke and Renate Richter Fifth Edition</p> <p>Köməkçi WEB-mənbələr</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=6OoFyLHqjLM</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=XkODTPx84XQ</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=6oSScHaoyks</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=iPBmW7nB0Qg</p>
Kursun təsviri	<p>Öyrənilən fənn ümumi nəzəri və praktiki xüsusi fənlərin: normal anatomiya və fiziologiya, histologiya və embriologiya, patoloji fiziologiya, yemləmə, zoogigiyena və digər fənlərin məlumatlarına əsaslanır. Bu fənnin sosial-iqtisadi əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, baytar mütəxəssisi mamalıq xəstəliklərin profilaktikasını apararkən, heyvan tələfatlarının qarşısını alır, yüksək sanitar və müalicə mədəniyyətini tətbiq edərək, məhsuldarlığın artmasına, fermer təsərrüfatlarında iqtisadiyyatın güclənməsinə və əhalinin sosial rifahının artmasına kömək edir.</p>
Kursun məqsədi	<p>Ümumi məqsəd:</p> <p>“Mamalıq” fənni heyvanların orqanizmində və reproduktiv orqanlarında mayalanma, döllənmə, boğazlıq, doğum və doğumdan sonrakı dövrdə; cinsiyyət orqanlarının və süd vəzinin xəstəliklərində, eləcə də qısırlığın profilaktikası və yeni doğulanların xəstəlikləri; heyvanların biotexnikası üzrə süni mayalanma, rüşeymlərin transplantasiyası (ziqot); heyvanların çoxalmasında ekoloji və texnoloji prosesləri nəzərə alaraq cinsiyyət orqanlarının funksiyasını tənzimləyən və bərpa edən bioloji aktiv maddələrin istifadəsi üzrə baytar mütəxəssisinin formalaşmasında baytarlıq təbabətinin profillinə uyğun olan əsas fənlərdən biridir.</p> <p>Xüsusi məqsədlər:</p> <p>- Bu fənnin məqsədi tələbələrə mamalıq, ginekologiya, andrologiya və heyvanların çoxalma biotexnologiyası üzrə baytar həkimi üçün lazım olan dərəcədə nəzəri bilik və praktiki bacarıqlar verməkdir.</p> <p>Klinik profilli bir fənn kimi baytarlıq mamalığının vəzifəsi təkcə heyvanların çoxalmasının fiziologiyası və patologiyası haqqında biliklərə yiyələnmək deyil, həm də digər bunlara uyğun fənlərin bilik sahələrində istifadə olunan üsul və vasitələrdən istifadə etməkdir.</p>
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	<p>Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər:</p> <p>- müxtəlif növ heyvanların dişilərində boğazlığın müddətlərinin müəyyən edilməsi texnikasını;</p> <p>- dişilərin doğuma hazırlığı texnikasını, mamalıq yardımını, yenidoğulanların qəbulu və ilkin yardımını;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - doğum patologiyaları və doğumdan sonrakı dövrdə, həmçinin süd vəzinin xəstəlikləri zamanı heyvanlara göstərilən yardım texnikasını; - inəklərdə mastitlər zamanı blokada və yelindaxili dərman məhlullarının yeridilməsi, aplikasiya texnikasını; - törədicilərdən süni vagina vasitəsilə spermanın alınmasını; - spermanın keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi texnikasını; - inək, qoyun, donuz, madyan və quşların süni mayalandırılması texnikasını; - dişilərin cinsiyyət orqanlarının xəstəlikləri zamanı novokain, toxuma, hormonal terapiyanın, prostaqlandinlərin, neyrotrop preparatların, operativ və fizioterapiyanın metodlarının tətbiqi texnikasını; - dişilərdə qısırlığın müalicə və profilaktikası texnikasını; 		
Tədris metodları	Mühazirə		x
	Seminar		x
	Qrup müzakirəsi		x
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Fəallıq	Semestr ərzində	10
	Tapşırıq və testlər (quiz 1,2)	Semestr ərzində	10
	Fərdi mövzuda prezentasiya	Semestr ərzində	5
	Davamiyyət	Semestr ərzində	5
	Aralıq imtahanı		30
	Final imtahanı		40
	Yekun		100
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	<p><u>Dərsin təşkili</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. - Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. - Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (<i>Quiz</i>) yoxlanılacaqdır. - Seminar məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri <u>Sifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi</u> ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə ortaq qiymət çıxarılaçaqdır (<i>Fəallıq</i>). - Semestr ərzində fərdi mövzuda prezentasiyaların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərsdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. <p><u>Ümumi qaydalar</u></p> <p>Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.</p> <p>Gecikmə Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərs saatına buraxılır.</p> <p>Yoxlama işi (Quiz) Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər.</p> <p>İmtahanlar Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. İmtahanda iştirak etməmə yalnız dekanlığın icazəsi ilə mümkündür. İctimai fəaliyyətlə əlaqədar imtahanlardan yayınma hallarına yol verilmir. İmtahanlar kumulyativ xarakterli olmalıdır. Aralıq və yekun imtahanların mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Son imtahanda sualların əksəriyyəti aralıq imtahandan</p>		

	<p>sonra keçirilmiş materialların əsasında tərtib olunur.</p> <p>Tələbənin kursu başa vurmaı 60% və daha artıq bal toplamış tələbə kursu bitirmiş hesab olunur. Əks halda tələbə bu kursu yenidən keçməlidir.</p> <p>İmtahan qaydalarının pozuntuları İmtahanlarda mövcud qaydaların pozulması (köçürmə cəhdləri, köçürmələr, imtahanın gedişini pozmaq və digər qanunsuz hərəkətlər) hallarında tələbənin imtahan işi ləğv olunur.</p> <p>Dərslərdə davranış Tələbə dərslər zamanı müvafiq akademik şəraitin yaradılması üçün mümkün olan hər şeyi etməlidir. İcazəsiz danışığa, lüzumsuz hərəkətlərə və s. qeyri-etik davranışa qətiyyənl yol verilmir. Tələbə dərslərdə fəal şəkildə iştirak etməli, lazım olduqda suallar verməli və müzakirələrdən kənar qalmamalıdır.</p> <p>Dərs zamanı dərslər prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.</p>
--	---

S/S	Mövzu adları	Dərslilər
Mamalıq, ginekologiya və heyvanların çoxalması biotexnikası-2		
1.	Fənnə giriş. Baytarlıq mamalıqının qısa inkişaf tarixi, digər elmlərlə əlaqəsi.	Baytarlıq Mamalıqı dərslilik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 3-7 2saat
2.	Mamalıq fiziologiyası.	Baytarlıq Mamalıqı dərslilik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 14-32 2
3.	Dişi heyvanların cinsiyyət aparatının fiziologiyası, cinsiyyət tsikli.	Baytarlıq Mamalıqı dərslilik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 34-67 2
4.	Erkək cinsiyyət aparatının anatomo-fizioloji xüsusiyyətləri.	Baytarlıq Mamalıqı dərslilik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 67-85 2
5.	Süni mayalanma üsulları. Mayalanmanın tezliyivə süni mayalanma məntəqələrinin təşkili .Spermanın alınması üsulları .Süni mayalanma məntəqələrində spermanın müayinəsi, durudulması, saxlanması, nəql olunması və qiymətləndirilməsi	Baytarlıq Mamalıqı dərslilik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 84-91 2
6.	Boğazlığın fiziologiyası.	Baytarlıq Mamalıqı dərslilik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 91-121 2
7.	Cinsiyyət orqanlarında baş verən dəyişikliklər.Boğaz heyvanların saxlanması	Baytarlıq Mamalıqı dərslilik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 120-128 2
	Quiz 1	
	Aralıq imtahanı	
8.	Boğazlığın və qısırlığın kliniki diaqnostika metodları	Baytarlıq Mamalıqı dərslilik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 128-142 2
9.	Doğum aktı onun mexanizmi.	Baytarlıq Mamalıqı dərslilik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 143-159 2
10.	Doğum və doğumdan sonrakı dövr	Baytarlıq Mamalıqı dərslilik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023.

		səh 163-190 2
11.	Mamalıq patologiyası və terapiyası. Boğaz heyvanların xəstəlikləri	Baytarlıq Mamalığı dərslik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 190-197 2
12.	Vaginanın düşməsi.Osteomalyasiya	Baytarlıq Mamalığı dərslik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 197-204 2
13.	Doğum patologiyaları	Baytarlıq Mamalığı dərslik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 205-210 2
14.	Abortların təsnifatı	Baytarlıq Mamalığı dərslik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 212-220 2
15.	Ciftin ləngiməsi	Baytarlıq Mamalığı dərslik F. Nəşibov, L.Vəriyeva "Elm və təhsil" Bakı 2023. səh 225-238 2
	Quiz 2	
	Final imtahanı	
Cəmi		30

Bu tədris proqramı fənn haqqında tam məlumatı özündə əks etdirir və hər hansı dəyişiklik barədə öncədən xəbər veriləcək.